

Hyvinvointilähetä tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa -hanke

Loppuraportti

Projektipäällikkö Inga Mukku

Projektikoordinaattori Auli Kuusela

Sodankylän kunta

24.2.2023

Sodankylä
Lapin tähtikunta

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa -hanke

Tavoite:

- ▶ Implementoida hyvinvointilähete toimintamalli Sodankylän kuntaan
- ▶ Tunnistaa peruspalveluissa ne henkilöt, joiden hyvinvointi ja toimintakyky saattaa olla vaarantunut
- ▶ Kouluttaa toimintaan hyvinvointilähettejä/linkkihenkilöitä
- ▶ Lisätä kuntalaisten mielen hyvinvointia ja mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen

Toiminta-alue, yhteystiedot/linkit:

- Sodankylän kunta
- Inga Mukku
hyvinvointikoordinaattori Puh. 040 677 2122,
inga.mukku@sodankyla.fi
- www.hyvinvointilahete.fi
- www.sodankyla.fi
- <https://innokyla.fi/toimintamalli/>

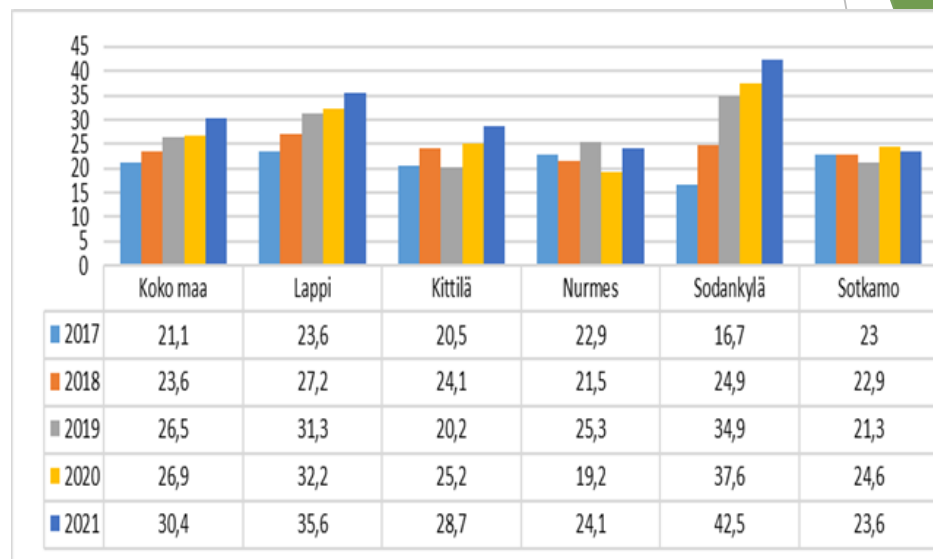
Hankkeen kuvaus ja tarkoitus

MIKSI?

- ▶ Covid-19 pandemian aiheuttamat mielenhyvinvoinnin haasteet, esim. haavoitettu suru, kotijumi, yksinäisyys, sosiaalisten kontaktien puute
- ▶ Mielenterveysperusteisesti myönnettyjen sairauspäivärahojen määrät ovat kasvaneet Lapissa ja Sodankylässä viime vuosina
- ▶ Sosiaali- ja terveystalouden avopalveluita on supistettu → hoitopaine lisääntynyt erityisesti lievempien mielenterveyshäiriöiden suhteen

KENELLE?

- ▶ Sodankylän kunnan aikuisväestö:
- ▶ Työikäiset
- ▶ Kotona asuvat toimintamallista hyötyvät ikäihmiset

Sodankylässä mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden määrä on noussut hälyttävästi vuodesta 2017 vuoteen 2021 ja se on suurempi kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa.
Lähde: sotkanet.fi

Hankkeen tavoitteet

- ▶ Hyvinvointilähetteen saaneiden asiakkaiden
 - psyykkiset voimavarat (esimerkiksi kyky kohdata vastoinkäymisiä),
 - vaikuttamismahdollisuudet omaan elämään,
 - toiveisuus ja elämänhallinnan tunne,
 - tyydytystä tuottavat sosiaaliset kontaktit sekä
 - myönteinen käsitys omasta itsestä ja omista kehittymismahdollisuuksista kohenee.
- ▶ Asiakkaan linkittäminen hänelle mielekkääseen toimintaan ja/tai elämäntapamuutoksessa tukeminen
- ▶ Ammatillaiset saavat toimivan hyvinvointilähete -työkalun, jolla ohjata hyvinvointilähete-toiminnasta hyötyvät asiakkaat/potilaat heille mielekkääseen, osallistavaan toimintaan
- ▶ Hyvinvointilähete-toiminta voi vähentää palvelujen käyttöä ja ammattilaisille jää enemmän aikaa kohdata paljon palveluja tarvitsevia asiakkaita/potilaita.
- ▶ Hyvinvointilähete yhteistyörakenteen luominen eri toimijoiden välille
 - kunta
 - kolmas sektori
 - hyvinvointialue(VASA-hanke)
 - muut verkostot ja toimijat
- ▶ Mallin yhteiskehittämiseen osallistuminen ja juurrutus paikkakunnalle

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

Hankkeen toimenpiteet

- ▶ Hyvinvointilähetti koulutuksen järjestäminen yhteistyössä Lapin AMK:n kanssa
- ▶ Tiedottaminen toimintamallista eri tahoille:
 - kuntalaiset
 - ammattilaiset
 - päättäjät ja
 - yhteistyötahot eri verkostoissa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti
- ▶ Koulutus- ja infotilaisuudet ammattilaisille:
 - sosiaali- ja terveystyöpalvelut
 - työvoimapalvelut
 - hyvinvointi- ja sivistyspalvelut
- ▶ Virtu-palvelun käyttöönotto hyvinvointilähete-toiminnassa (eKollega.fi)
- ▶ Hyvinvointilähettien työnohjaustuki mentoroinnilla
- ▶ Verkostoyhteistyö
- ▶ Toimintamallin jatkuvuuden turvaaminen: kotipesä

Toimintamallin kuvaus

Mika Heikkilä ja Tarja Mouhi,
Linkki lappilaiseen hyvinvointiin -hanke 2020 - 2022

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

Miten varmistettu toimintamallin juurrutus?

- ▶ Sodankylän kunnan talousarvioon vuodelle 2023 varattiin 20 000 €:n määräraha toimintamallin jatkamisesta ja edelleen kehittämistä Hyvinvointi- ja sivistyspalveluissa.
- ▶ Tehtiin yhteistyötä hyvinvointialueen Vasa 2 hankkeen kanssa.
- ▶ Hankkeesta saadut kokemukset jaettiin hyvinvointialueen jatkohankkeen suunnittelun hyväksi.
- ▶ Tuettiin niitä kuntia, joissa toimintamalli oli jo käytössä (Enontekiö, Muonio, Kemijärvi) mm. pidettiin yllä hyvinvointiläheteverkostoa ja koulutettiin uusia hyvinvointilähetettä.

Havainnot ja huomiot hankkeesta

- ▶ Hyvinvointilähetetoiminnan asiakkaissa oli paljon palveluita käyttäviä ja tukea tarvitsevia asiakkaita = asiakkaiden tarpeet ja palvelujärjestelmä eivät ole kohdanneet.
- ▶ Ammattilaisten perehdytys vaatii syvällisempää, pitkäkestoisempaa ja täsmällisempää koulutusta, jossa pääpaino on uuden lähestymistavan ja toimintakulttuurin omaksumisessa.
- ▶ Toimintamallin optimaalinen käyttö vaatii kolmen keskeisen tekijän saumattoman yhteensovittamisen: ammattilaisten sitoutuminen ja idean ymmärrys, riittävästi käytettävissä olevia hyvinvointilähetejä ja koordinaation riittävät ajalliset ja taloudelliset resurssit.
- ▶ Virtu.fi tiedonsiirtopalvelun käyttö hyvinvointilähetetoiminnassa vaatii lisäkoulutusta kaikille tahoille: ammattilaiset, hyvinvointilähetit ja koordinaatio.
- ▶ Virtu.fi työskentelyalustana vaatii teknistä kehittämistä.
- ▶ Hyvinvointilähetit tarvitsevat työnsä tueksi ”työkalupakin”, joka sisältää tietoa kunnan ja järjestöjen tarjoamista palveluista ja prosesseista, toiminnan säännöt ja ohjeistuksen mm. vakuutukset, oman auton käyttö, tuntilistat ja kilometrikorvaukset ym.
- ▶ Hyvinvointilähetit tarvitsevat palkkiosopimuksen taakse työnantajan eli ”järjestelmän”, jossa ovat mukana: työnohjaus, tapaamiset, lisäkoulutus, linkkihenkilöverkosto.

Hyvinvointilähettitoiminnan tuloksia

► Uusia hyvinvointilähettejä koulutettiin:

- Sodankylään 9 hlöä,
- Kemijärvelle 2,
- Muonioon 1 ja
- Enontekiölle 1 hlöä

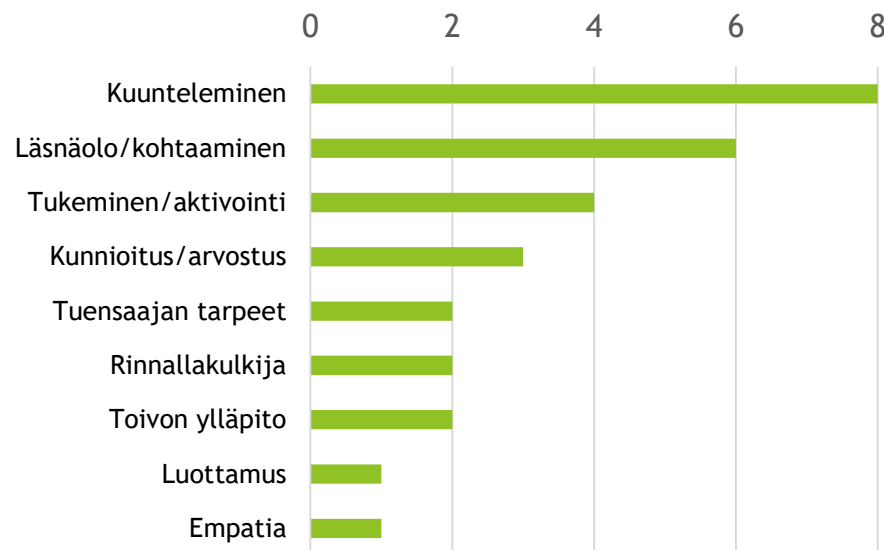
► Päättyneet asiakassuhteet

- 7 asiakassuhdetta vietiin läpi suunnitellusti
- Hyvinvointiläheteillä on ollut asiakkaita 1-6 sopimusta
- Osa hyvinvointiläheteistä on halunnut jatkaa tuensaajan luona käymistä vapaaehtoisena tai ystävänä toiminnan päättymisen jälkeen

► Asiakaskontaktit ajalla 22.2. - 31.12.2022

- käyntejä tuensaajien kotona 280 käyntiä
- puhelinkontakteja asiakkaiden kanssa ei ole laskettu
- tunnit tuensaajien luona 1-2,5 tuntia/asiakas 538 tuntia
- Määriin ei ole laskettu hyvinvointikoordinaattorin kontakteja tuensaajien luona ensi käynnillä ja hänen puhelinkontaktejaan tuensaajien kanssa

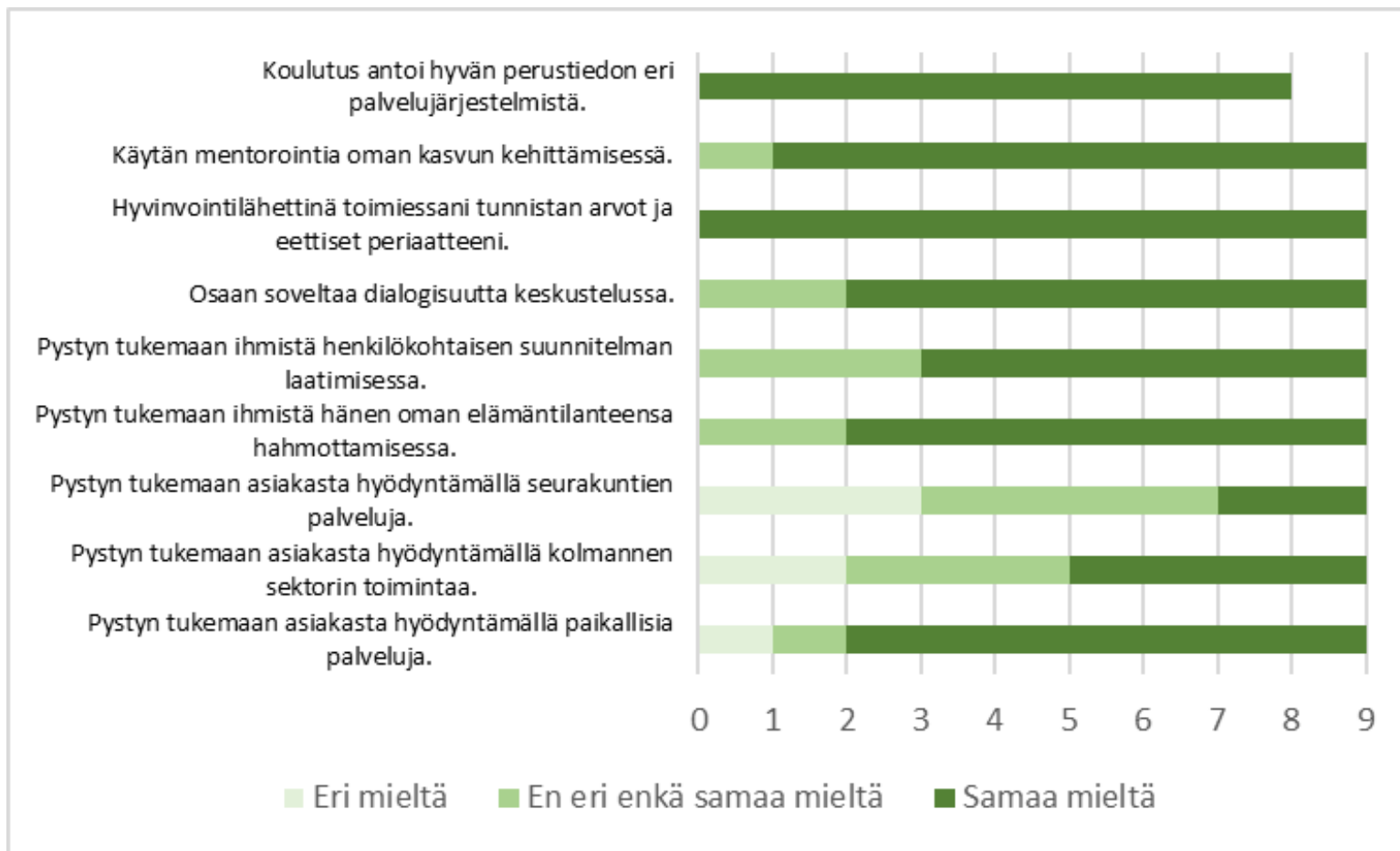
Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

Hyvinvointilähetin kolme tärkeintä tehtävää hyvinvointilähettien mielestä (n = 9)

Hyvinvointilähettien arvio koulutuksen antamista valmiuksista

n = 9

(n = 9)

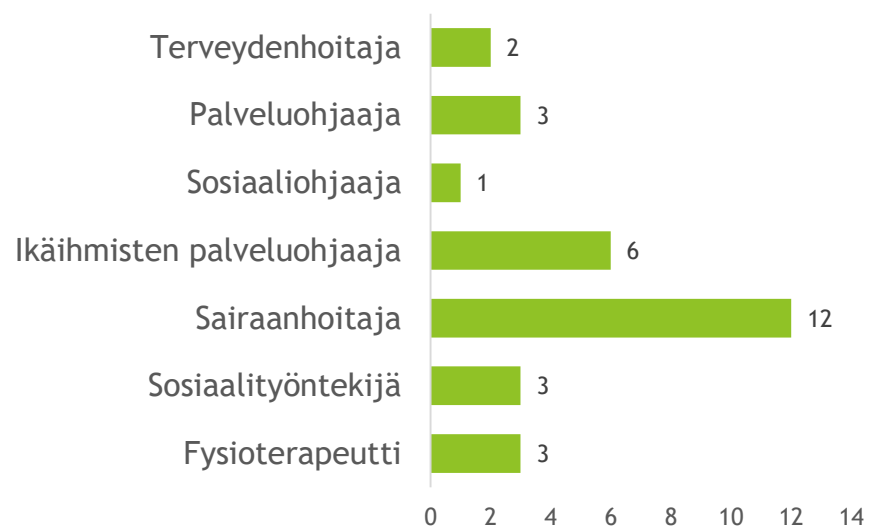
Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

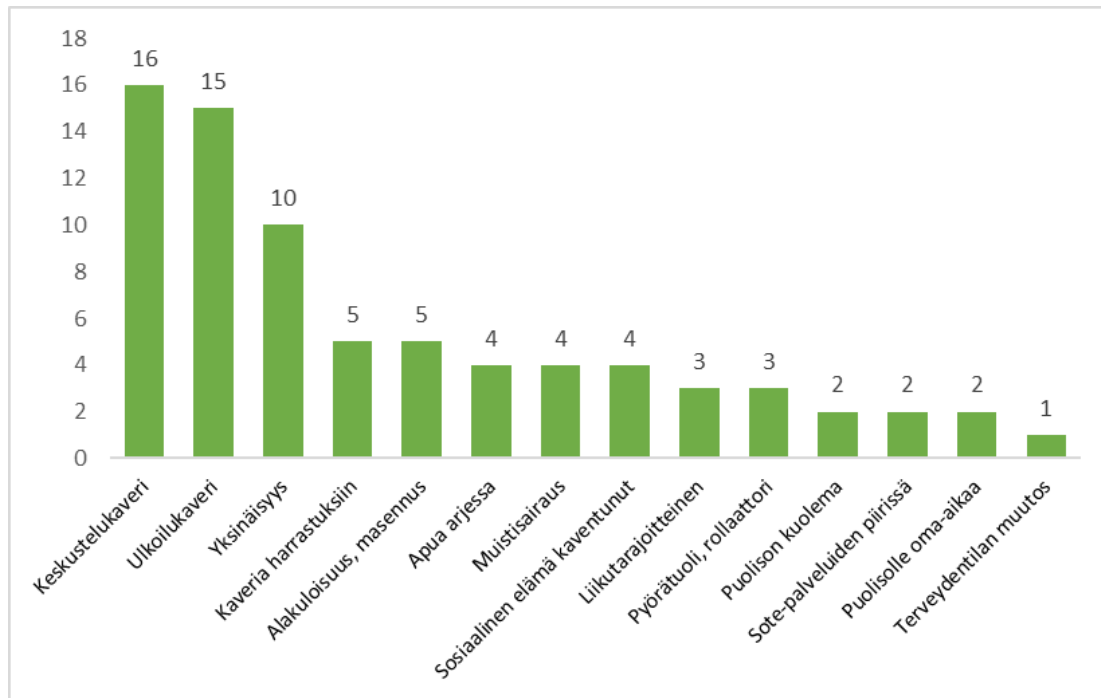
Hyvinvointilähetteet

- ▶ 31 lähettä kirjoitettiin 18.2.-8.12.2022
 - 9 asiakassuhdetta on käynnissä
 - 7 asiakassuhdetta vietiin läpi suunnitellusti
 - 7 asiakassuhdetta keskeytyi
 - 4 ei johtanut työskentelyyn
 - 2 ohjautui muualle
 - 2 aloittaa mahdollisesti myöhemmin
- ▶ Toiminnassa mukana olleet tuensaajat
 - 21 naista ja 10 miestä
 - Ikähaitari 29-94 vuotta
 - Keski-ikä 79 vuotta
- ▶ Lähetteitä kirjoitettiin eniten ikäihmisten palveluista

Lähetteitä kirjoittivat (lkm)

Mihin tarpeisiin hyvinvointilähetteitä kirjoitettiin?

Yksinäisyyden lievittäminen	14
Mielialan muutos	11
Osallisuuden vahvistaminen	8
Hyvinvoinnin lisääminen	8
Fyysisen toimintakyvyn vahvistaminen	7
Sosiaalisen verkoston vahvistaminen	5
Asiointi kodin ulkopuolella	2
Tulevaisuuden suunnitelmat	1
Digi-osaamisen vahvistaminen	1
Muu syy (surusta voimaantuminen)	1

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

Viestinnän toteutus

Viestintäsuunnitelma →

- ▶ Kunnan asukkaat
- ▶ Hyvinvointilähetteen tekijät:
 - Sote-palvelut, sivistyspalvelut ja työllisyyspalvelut
- ▶ Hyvinvointilähetit
- ▶ Muut sidosryhmät mm.
 - Kolmas sektori
 - Seurakunnat
 - Erilaiset verkostot
- ▶ Päätäjät ja luottamushenkilöt
- ▶ Media

Keinot:

- ▶ Some, hyvinvointilähete FB ryhmä
- ▶ Virtuaalikokoukset
- ▶ www.hyvinvointilahete.fi
- ▶ Kunnan sisäinen viestintä
- ▶ Kunnan ulkoinen viestintä
- ▶ Esitteet ja esittely- ja koulutusvideot
- ▶ Hankkeen tilaisuudet ja tapahtumat
- ▶ Osallistuminen muiden järjestämiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin
- ▶ Sompio-paikallislehti

Viestinnän toteutus: tapahtumat ja verkostot

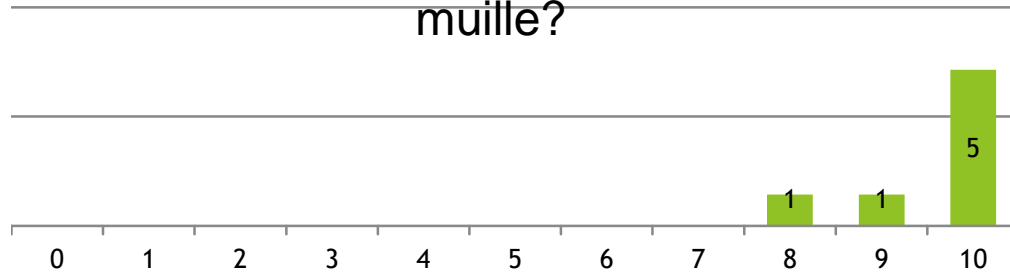
- ▶ Tilaisuuksia ja tapahtumia järjestettiin tai osallistuttiin muiden järjestämiin tilaisuuksiin noin 110 kertaa
- ▶ Tietoisuutta toimintamallista lisättiin valtakunnallisesti ja alueellisesti
- ▶ Toimintaan saatiin mukaan hyvinvointilähettejä koulutuksen kautta
- ▶ Jaettiin kokemuksia ja tietoa toimintamallista ja hankkeesta erilaisissa verkostoissa mm.
 - Vasa 2 hankeverkosto
 - Hyvinvointialueen osallisuusverkosto
 - AVI:n HYTETU-verkosto
 - Lapin terveyden edistämisen työryhmä
 - elintapaohjauksen valtakunnallinen verkosto
 - THL:n hankeverkosto
 - Vasa 2 hanke: Lapin hyvinvointilähetetoiminnan kansallinen esittely
 - THL:n Positiivisen mielenterveyden mittaaminen webinaari
- ▶ Messut ja seminaarit mm.
 - Lapin sosiaali- ja terveysturvan syyspäivät 2022, Olos
 - Yhdessä ikääntyen -seminaari ja -messut, Sodankylä
 - Elävä Sodankylä messut (Järjestökeskus Kitinen Ry)
 - Active Arctic- hankkeen seminaari, Rovaniemi
 - Hyvinvointilähete-hankkeen loppuseminaari (hybridi n. 40 hlöä + tallenne 164 katselukertaa, 120 katsojaa)
 - Mielenterveysstrategian päättävien hankkeiden päätöstilaisuus, Helsinki
- ▶ Hanke-esittelyt
- ▶ Info- ja koulutustilaisuudet
- ▶ Hyvinvointilähetekoulutuksessa järjestettiin kaikille avoin verkkoluento: Suru, trauma ja resilienssi, Soili Poijula

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

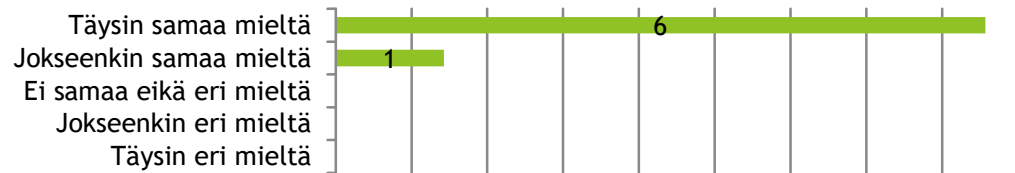
Tuensaajien palaute ja kokemukset

Suosittelisitko hyvinvointilähetettä muille?

Tuensaajien vastaukset suunnitellusti läpi vietyjen asiakassuhteiden osalta (n = 7)

Koen hyvinvointini vahvistuneen hyvinvointiläheteestä seuranneiden asioiden johdosta?

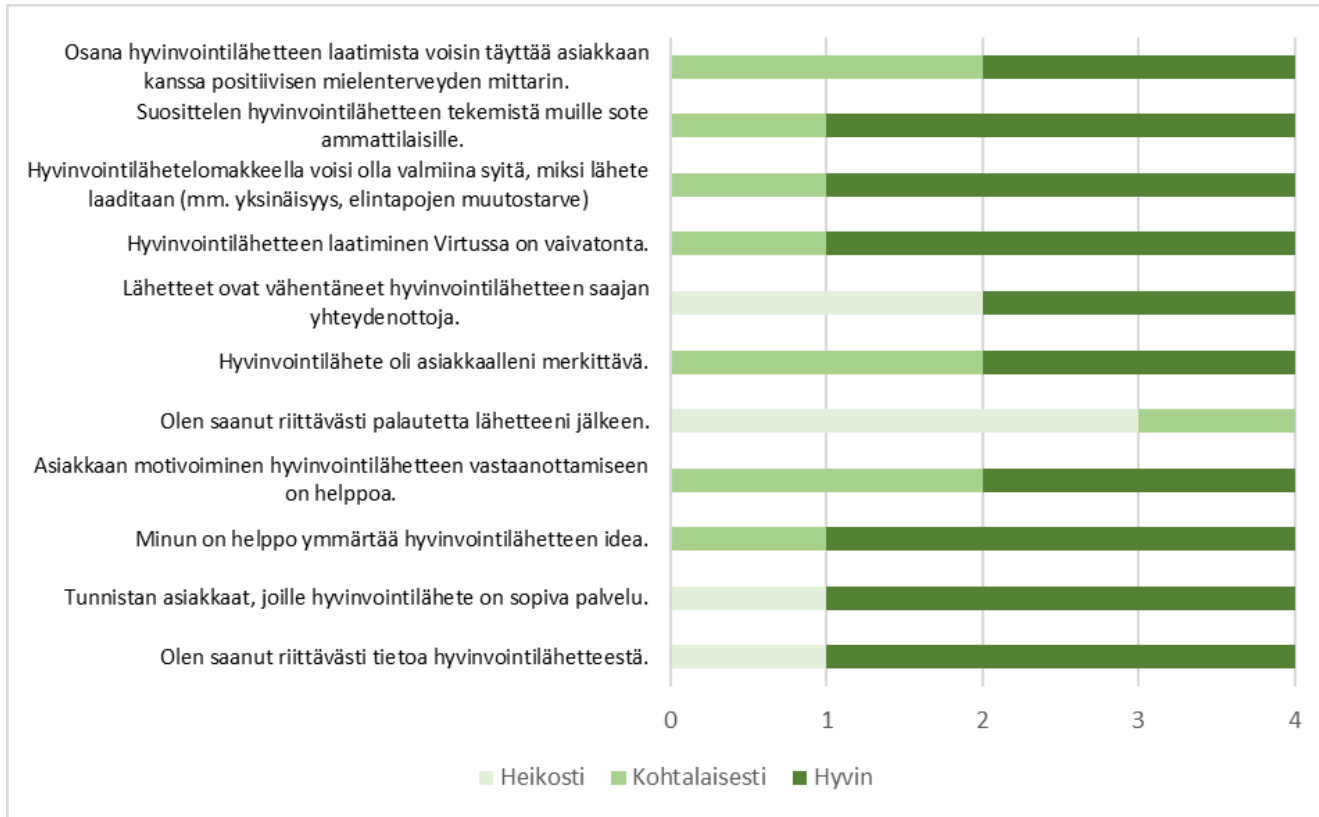
Tuensaajien vastaukset suunnitellusti läpi vietyjen asiakassuhteiden osalta (n = 7)

- ▶ Hyvinvointilähetetoiminta on nostanut itsetuntoa
- ▶ Keskusteluapu on tärkeää
- ▶ Toiminnassa mukana oleminen on virkistänyt mieltä
- ▶ Säännölliset käynnit kotona ovat tärkeitä
- ▶ Olen saanut henkistä tukea
- ▶ Minua on tuettu omatoimisuudessa
- ▶ Olen saanut tietoa minulle tärkeistä asioista
- ▶ Hyvinvointilähetin tuki on ollut kannustavaa
- ▶ Olen saanut tukea surun läpikäymiseen
- ▶ Luotettavalle ulkopuoliselle kuuntelijalle on ollut helppo puhua
- ▶ Ottaisin tukea vastaan mielellään enemmän kuin maksimissaan 6 kk

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

Lähetteen kirjoittajien palaute ja kokemukset

n = 4/9

- ▶ Hyvinvointilähetetöimintä koettiin olevan lisätuki asiakkaille olemassa olevien palveluiden rinnalla.
- ▶ Hyvinvointilähetetöimintä on täyttänyt asiakkaan tarpeen ihmissuhteesta, jolle voi kertoa omia kuulumisia.
- ▶ Hyvinvointilähetetöimintä on vähentänyt asiakkaiden yhteydenottoja sosiaalipalveluihin.
- ▶ Toimintamallin käyttöönotto koettiin palautteen perusteella työllistäväksi oman perustyön lisäksi.

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

Vaikuttavuus

- ▶ Toiminta lisäsi tuensaajien mielen hyvinvointia ja tuki heidän arjessa pärjäämistä.
- ▶ Toiminnan kautta tuensaajia ohjattiin kunnan ja järjestöjen palvelujen piiriin.
- ▶ Toiminnan kautta havaittiin palveluiden riittämättömyyttä joidenkin tuensaajien kohdalla.
- ▶ Toiminnalla havaittiin olevan vaikutusta peruspalveluiden käytön vähentymisessä.
- ▶ Toiminnan hyvät tulokset kannustivat jatkamaan peruspalveluiden asiakkaiden tukitoimia hyvinvointilähetetoiminnan jälkeen tukihenkilösopimuksella.
- ▶ Toiminnassa mukana oleminen vahvisti hyvinvointilähetettien omaa kasvua koulutuksen ja mentoroinnin myötä.
- ▶ Moniammatillisia yhteistyörakenteita tuettiin ja vahvistettiin.
- ▶ Toiminnan vaikuttavuuden mittareita tulee jatkossa edelleen kehittää.
- ▶ Vaikuttavuuden mittaamiseksi tarvitaan lisää indikaattoreita ja resursseja vaikuttavuuden arvioimiseen.

Positiivisen mielenterveyden mittari

The Short Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (SWEMWBS)

Alla on esitetty joitakin väittämiä tunteista ja ajatuksista.
Merkitse jokaisen väittämän kohdalla rasti siihen ruutuun, mikä
parhaiten kuvaa kokemuksiasi viimeisen kahden viikon aikana.

VÄITTÄMÄT	En koskaan	Harvoin	Silloin tällöin	Usein	Koko ajan
Olen tuntenut itseni toiveikkaaksi tulevaisuuden suhteen	1	2	3	4	5
Olen tuntenut itseni hyödylliseksi	1	2	3	4	5
Olen tuntenut itseni rentoutuneeksi	1	2	3	4	5
Olen käsitellyt ongelmia hyvin	1	2	3	4	5
Olen ajatellut selkeästi	1	2	3	4	5
Olen tuntenut läheisyyttä toisiin ihmisiin	1	2	3	4	5
Olen kyennyt tekemään omia päätöksiä asioista	1	2	3	4	5

"Warwick Edinburgh Mental Well-Being Scale (WEMWBS)
© University of Warwick and Terveyden ja hyvinvoinnin laitos all rights reserved."

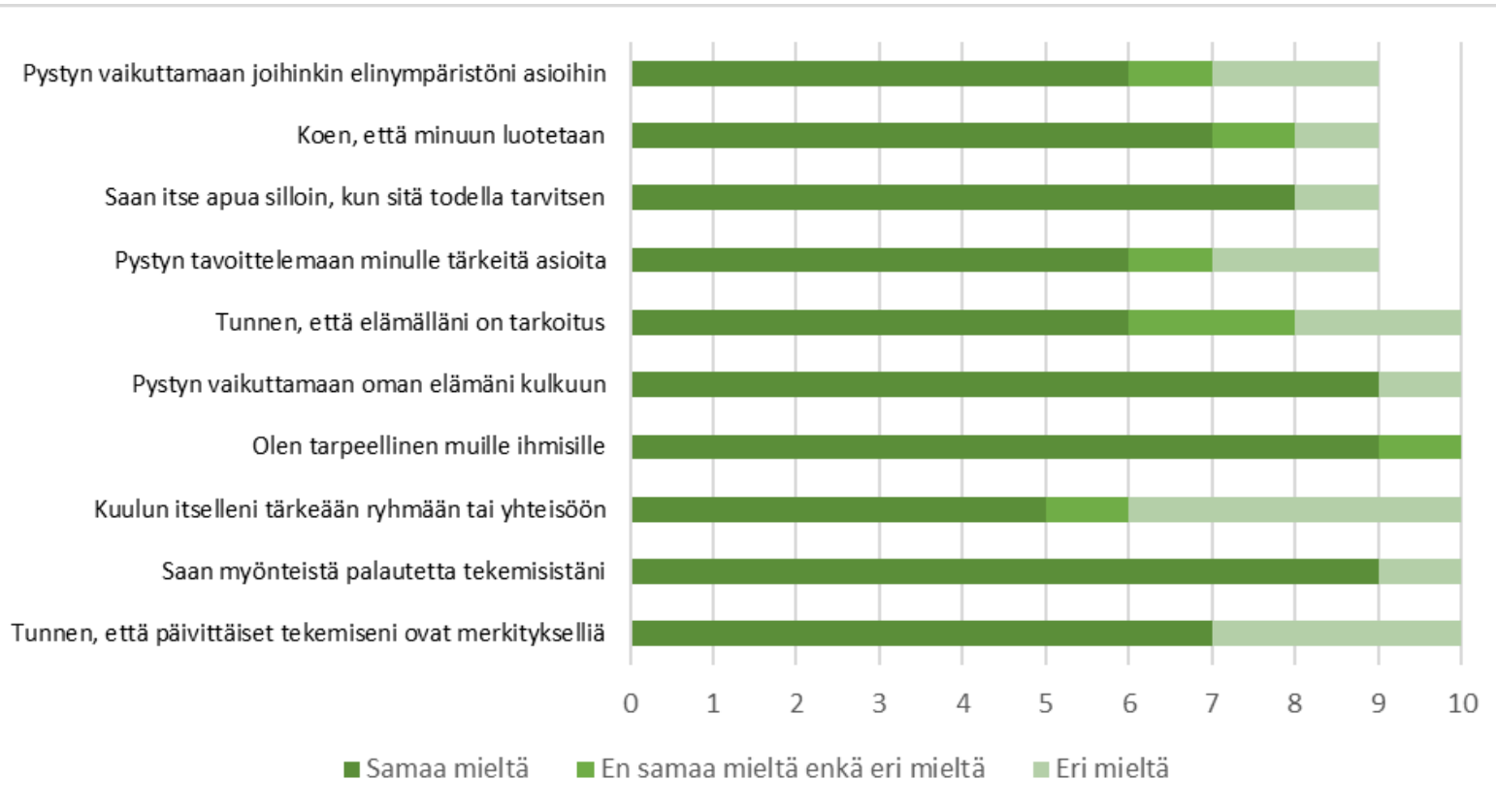
Hyvinvointilähetä tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

	Pisteet alussa	Pisteet päättyessä
Summa	164	196
Min.	18	27
Maks.	30	35
k.a.	23,4	32,7
lkm	7	6

- ▶ Positiivisen mielenterveyden lyhyt mittari täytettiin Virtu-palvelussa asiakassuhteen alussa ja lopussa.
- ▶ Mittaamisen tulokset olivat käytettävissä 7 suunnitellusti läpi viedyn asiakassuhteen osalta.
- ▶ Tuloksissa oli nähtävissä, että tuensaajien positiivinen mielenterveys koheni hyvinvointilähetetoiminnan aikana.

Osallisuusmittari

Osallisuusmittarin tulokset n = 10/31

Hyvinvointilähetä tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

- ▶ THL:n osallisuusmittari täytettiin asiakassuhteen alussa tuen saajan kanssa yhdessä.
- ▶ Vastauksia saatiin 10 kpl.
- ▶ Osa hyvinvointiläheteistä koki mittareiden käytön toiminnan arvioinnissa ja asiakastyössä hankalana.
- ▶ Osallisuusmittarin täyttäminen yhdessä asiakkaan kanssa toimi apuvälineenä dialogin avaamisessa.

Sidosryhmien palaute

Järjestökeskuksen palaute

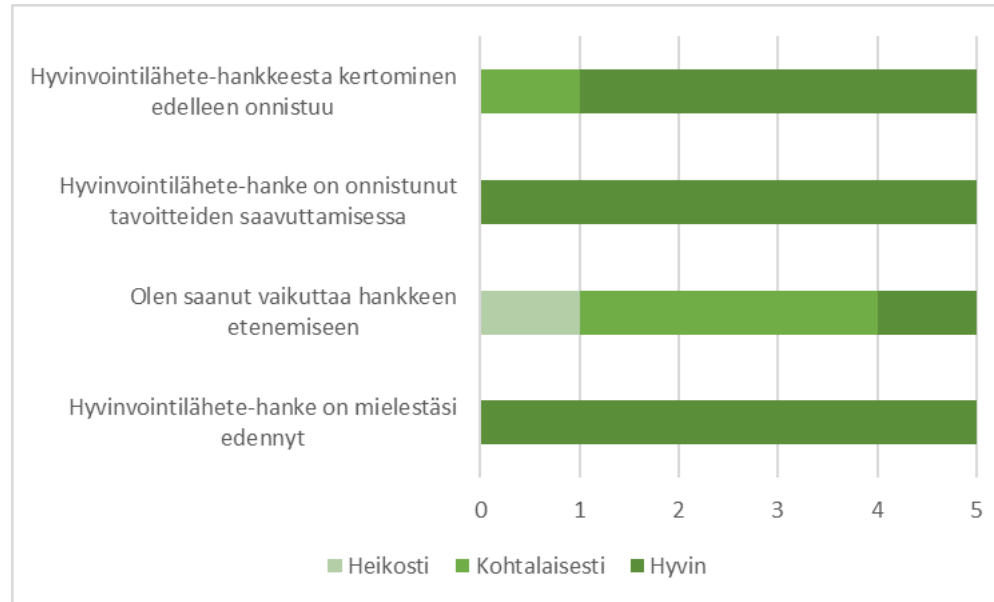
- ▶ Verkostoyhteistyö oli hyvää ja joitakin koulutusosioita järjestettiin Järjestökeskuksen tiloissa, muutoin hyvinvointilähetetoiminta ei näkynyt vielä Järjestökeskuksen työssä. Tulevaisuuden toiveena on, että hyvinvointilähetit saisivat hyvän perehdytyksen järjestökenttään jo koulutusvaiheessa. Yhteistyötä voisi tehdä tulevaisuudessa esim. siten, että hyvinvointilähetit voisivat käyttää Järjestökeskuksen tiloja asiakastapaamisiin, kun lisätiloja saadaan nykyisten lisäksi. Yhteistyötä suunniteltiin myös siten, että toiminnanjohtaja voisi kirjoittaa hyvinvointilähetteitä esim. maahanmuuttajille, joilla on tiivis kontakti Järjestökeskukseen kielikahvilan kautta.

Seurakunnan palaute

- ▶ Seurakunnassa hyvinvointilähetetoiminta näkyi joidenkin yhteisten asiakkaiden myönteisenä palautteena ja tyytyväisyytenä hyvinvointilähetetoimintaan. Lähetteitä diakoniatyöstä ei kirjoitettu, koska diakoniatyön asiakaskunta on haasteellista ja katsottiin, että he eivät olisi potentiaalisia linkittymään johonkin toimintaan tai yhteisöön. Luontevan yhteistyön luominen seurakunnan ja koulutusvaiheessa olevien hyvinvointilähettien kesken on tärkeää, jotta yhteydenpito puolin ja toisin olisi helppoa. Seurakunnan kerhotoiminta on kaikille avointa ja sinne ihmiset ovat tervetulleita riippumatta mistään taustatekijöistä.

Ohjausryhmän palaute

- ▶ Toimintamalli on tarpeellinen ja sitä kannattaa jalostaa eteenpäin
- ▶ Toimintamallissa on paljon mahdollisuuksia
- ▶ Parhaimmillaan hyvä lisä olemassa olevassa palveluverkostossa
- ▶ Linkkihenkilöitä tarvitaan lisää mukaan toimintaan
- ▶ Erittäin hyvin ja laajasti informoitu hanke
- ▶ Tietoisuutta toimintamallista kannattaa edelleen ylläpitää

Ohjausryhmän kysely n = 5/10

Kohderyhmien tavoittaminen

- ▶ Ammatillaiset kirjoittivat lähetteitä riittävästi hyvinvointilähettiresursseihin nähden.
- ▶ Toimintaan ohjautui jonkin verran sellaisia tuensaajia, jotka eivät kyenneet hyötymään toimintamallista esim. muistisairaus tai tehostettuun palveluasumiseen ohjautuminen.
- ▶ Kuntalaisia tavoitettiin peruspalveluiden kautta. Jatkossa myös kuntalainen itse voisi tehdä palveluarvion hyvinvointilähetteen tarpeesta esimerkiksi Omaolo.fi palvelussa
- ▶ Ammatillaisia on tavoitettu laajasti, mutta vaatii vielä toimintamallin markkinointia ammattilaisten keskuudessa
- ▶ Kunnan johtoryhmän ja perusturvalautakunnan jäsenet tavoitettiin ja toiminnalle saatiin hankkeen jälkeen jatkorahoitus kunnan hyvinvointi- ja sivistyspalveluista

Pohdinta: onnistumiset ja haasteet

► Hankkeen laajuus ja toiminta-alue

- Hankkeen toiminta-alueena oli Sodankylän kunta. Hyvinvointilähetien koulutukseen osallistui henkilöitä myös muista kunnista. Verkostojen kautta toimittiin valtakunnallisesti ja alueellisesti Lapissa.
- Toimintamallin toteuttamisessa huomioitiin paitsi oman kunnan implementointiprosessi myös laajempi tavoite implementoida toimintamalli Lapin kuntiin. Toimintamallin jalkauttaminen, vastuukysymykset ja koordinaation toteuttaminen olivat vielä keskeneräisiä ja osin järjestäytymättömiä sekä Sodankylässä että hyvinvointialueella. Haasteena oli huomioida taustalla vaikuttanut ajatus toimintamallin yhtäaikaisesta sovittamisesta erilaisten kuntien tarpeisiin ja olosuhteisiin. Haasteena oli myös verkostojen etäisyys sekä yhteisen näkemyksen vielä muotoutumattomuus toimintamallin rakenteista.
- Sodankylän sivukylissä asuville asukkaille palvelutarpeeseen vastaaminen oli haasteellista pitkien matkojen vuoksi ja hyvinvointilähetien käytettävissä olevien rajallisten aikaresurssien vuoksi.

► Muutokset hankkeen aikana

- Projektikoordinaattori vaihtui kolme kertaa hankkeen aikana ja projektipäällikön työaika vaihtui kaksi kertaa. Yhteenlaskettu työntekijäresurssi vaihteli 50% ja 130% välillä.
- Loppuvuonna 2022 hankkeeseen palkattiin toiminnassa mukana oleva hyvinvointilähetti tuntiperiaatteella (15h/kk ajalle 1.10.-15.12.22) auttamaan läheteiden koordinoinnissa ja tekemään ensikäynnit hyvinvointilähetien kanssa asiakkaan luona.
- Ohjausryhmän kokoonpanossa tapahtui muutoksia hankkeen aikana. Ohjausryhmä kokoontui suunnitellusti 7 kertaa.
- Korona-aika sitoi ammattilaisia ja hidasti uuden toimintamallin käyttöönottoa.
- Hyvinvointialuemuutos sitoi sote-ammattilaisia valmistelutyöhön ja siirsi päätöksentekoa ja suunnittelua hyvinvointilähetetoimintamallin toteutukseen liittyvissä asioissa aluemuutoksen jälkeiseen aikaan.
- Loppuvuoden 2022 haasteena oli hankehallinnoinnin ja hyvinvointilähetetoiminnan siirtyminen osaksi hyvinvointi- ja sivistyspalveluita alkaen 1.1.2023. Siihen liittyvät asiat aiheuttivat lyhyen katkoksen hyvinvointilähetetoiminnan asiakastoimintaan sekä asiakassopimuksien keston määräaikaiseen lyhentämiseen.

Pohdinta: onnistumiset ja haasteet

► Riskit ja niiden hallinta

- Hyvinvointilähetiverkostossa tulee olla riittävästi hyvinvointilähetejä, sillä hyvinvointilähetit toimivat puolivapaaehtoisesti ja elämäntilanteiden muutokset ovat todennäköisiä. Riskinä on, että verkostossa on liian vähän lähetejä tuen tarvitsijoihin nähden. Ratkaisuna on säännöllisten hyvinvointilähetikoulutusten järjestäminen ja niistä tiedottaminen laajasti, jotta toimintaan saadaan riittävästi hyvinvointilähetejä. Myös hyvinvointilähettien työnohjauksesta/mentoroinnista ja lisäkoulutuksesta on huolehdittava.
- Toimintamallissa korostuu sote-ammattilaisten aktiivisuuden tärkeys läheteiden kirjoittajina ja toimintamallista hyötyvien asiakkaiden tunnistajina. Riskinä on, että ammattilaiset
 - A) kirjoittavat läheteitä enemmän kuin hyvinvointilähetejä on käytettävissä. Seurauksena on, että lähetejonot kasvavat, kun läheteitä koordinoivalla henkilöllä ei ole tahoja, joille ohjata tuensaajia.
 - B) kirjoittavat vähemmän läheteitä kuin käytettävissä olevat resurssit mahdollistaisivat. Seurauksena voi olla hyvinvointilähettien turhautuminen, motivaation lasku ja opittujen taitojen ruostuminen.
 - C) eivät tunnista toimintamallista hyötyviä asiakkaita. Seurauksena on, että sote-palveluiden asiakkaita ei ohjata hyvinvointilähetetoiminnan piiriin ja asiakkaat jäävät vaille heille suunniteltua palvelua.Ratkaisuna on läheteen kirjoittajille suunnattu koulutus ja valmennus toimintamallin ideasta sekä virtupalvelun käytöstä.
- Hyvinvointilähettien yhteistyö kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa ei etene. Ratkaisu: käydään heti hankkeen alusta asti yhteistä keskustelua eri toimijoiden välillä ja pyritään löytämään ratkaisuja, joista hyötyvät niin kolmannen sektorin toimijat, kunta kuin kuntalaiset.

Pohdinta: onnistumiset ja haasteet

► Tavoitteiden saavuttaminen

- Toimintamallille luotiin rakenne, jossa ammattilaiset kirjoittivat lähetteitä ja koulutetut hyvinvointilähetit toimivat linkkihenkilöinä.
- Hyvinvointilähettien työllä oli positiivinen vaikutus tuensaajien mielen hyvinvointiin.
- Tuensaajat olivat myönteisiä palvelun vastaanottamiselle ja tyytyväisiä tuesta.
- Tietoisuutta toimintamallista lisättiin paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.
- Hankkeesta saatuja kokemuksia jaettiin hyvinvointialueen hankesuunnitelman hyväksi esim. Virtun kehittäminen.
- Kolmanteen hyvinvointilähettikoulutukseen osallistui koulutettavia myös Sodankylästä (kolme henkilöä).
- Hankkeen toiminta-aika oli niukka suhteessa toimintamallin käyttöönottoon, juurruttamiseen ja arviointiin.
- Ulkopuolelta hankittava arviointi ei toteutunut → arviointi toteutettiin hanketyönä.
- Läheteiden kohdentaminen toiminnasta hyötyville asiakkaille vaatii ammattilaisille vielä lisää kouluttamista ja tiedottamista.
- Parhaiten toimintamallin toteutukseen lähtivät ne ammattilaiset, joiden koulutus ja perehdytys toteutettiin live-kontaktissa.
- Korona-ajan rajoitukset estivät joidenkin ammattilaisille suunnattujen koulutus- ja infotilaisuuksien järjestämisen live-kontaktilla. Etäyhteydellä toteutetut tilaisuudet eivät tuottaneet yhtä hyvää tulosta.

Pohdinta: onnistumiset ja haasteet

► Yhteistyö, verkosto ja kumppanuudet

- Yhteistyö itsessään on haaste ja mahdollisuus.
- Alueelliset erot luovat toimintamallin yhteiskehittämiseen haasteita → Moninäkökulmaisuus.
- Kehittämisalueita ovat yhtenäisen laadun varmistaminen, yhtenäinen toimintatapa, käsitteistön yhtenäistäminen ja toimintamallin käsikirjan luominen.
- Toimintamallin idean ymmärrys vaatii aiheeseen paneutumisen ja sitoutumisen.
- Toimintamallin käyttöä tai sen edistämistä tukee ymmärrys ja näkemys toimintamallin hyödyistä omassa organisaatiossa tai toimintaympäristössä.
- Verkostojen luominen ja ylläpitäminen vaatii aikaa ja resursseja.
- Prosessin omistajuus on herättänyt kysymyksiä aluemuutoksen myötä.
- Toimintamallin tavoite linkittää tuensaajia johonkin yhteisöön tai toimintaan vaatii tuensaajan oman aloitteen ja motivaation, mutta myös avoimet kanavat, joihin linkittää ja hyvinvointilähetien tieto-aidon ja osaamisen → Tämä vaatii verkoston valmiutta ja prosessiin valmistautumista hyvinvointilähetien koulutuksessa.
- Henkilökohtaiset yhteydenotot, suunnitteluun ja yhteistyön kehittämiseen varattu aika palkitsee ja ennaltaehkäisee väärinkäsityksiä ja ymmärryksen jäämistä ohueksi toimintamallin ideasta.

Tulevaisuuden näkymät

► Kokonaistulokset, toiminnan tai tulosten jatkuvuus

- Korona-ajasta, aluemuutoksista ja työntekijävaihdoista ja käytettävissä olevista työaikaresursseista johtuvista haasteista huolimatta hanke toteutettiin ja vietiin läpi osittain hyvin haasteellisissa olosuhteissa.
- Hyvinvointilähettoiminta ja sen implementointiprosessi kunnassa saatettiin alulle ja tartuttiin Linkki lappilaiseen hyvinvointiin -hankkeen välittämään viestikapulaan.
- Työ toimintamallin edistämiseksi ja kehittämiseksi jatkuu ja vaatii jatkotoimenpiteitä paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla.
- Toimintamalli tarvitsee kokoaikaisen koordinaattorin työpanoksen kokonaisuuden hallintaan.
- Toimintamallin käyttö vaatii kunnan/hyvinvointialueen taloudellista panostusta ja ymmärrystä toimintamallin vaatimista resursseista kokonaisuudessaan.
- Yhteistyörakenteita tulee edelleen kehittää ja vahvistaa.
- Vasa 2 jatkohankkeen (2023-2025) koulutus- ja verkostotuki hyvinvointilähettoimintamallin edelleen kehittämisessä ja implementoimisessa Lapin kuntiin.
- Summa summarum: Koulutukseen kaikilla tasoilla tulee panostaa, toimintamallin markkinointi ja tiedottaminen suuremmalla volyymilla, yhteistyökuvioiden syventäminen kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien kanssa, koordinaation toteuttaminen keskeisessä roolissa, resurssit toimintamallin osa-alueisiin varattava toiminnan jatkumisen ylläpitämiseksi.

Yhteistyökumppanit

Oy Sinolon Ltd

Hyvinvointilähetti tukena Covid-19 pandemian jälkeisessä arjessa/Inga Mukku ja Auli Kuusela

